

Література

1. Омельченко А.В. Інвестиційне право : навч. посібн. / А.В. Омельченко. – К. : Вид-во "Атіка", 2009. – 236 с.
2. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні / А.А. Пересада. – К. : Вид-во "Лібра", 2008. – 136 с.
3. Савчук В.П. Анализ и разработка инвестиционных проектов : учебн. пособ. / В.П. Савчук, С.И. Прилипко, Е.Г. Величко. – К. : Изд-во "Абсолют-В", Эльга, 2010. – 326 с.
4. Федоренко В.Г. Инвестознавство / В.Г. Федоренко, А.Ф. Гойко. – К. : Вид-во МАУП, 2010. – 324 с.
5. Шарп У. Инвестиции : пер. с англ. / У. Шарп, Г. Александер, Д. Бейли. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 2009. – 416 с.
6. Щукін Б.М. Інвестиційна діяльність / Б.М. Щукін. – К. : Вид-во МАУП, 2008. – 634 с.
7. Щукін Б.М. Аналіз інвестиційних проєктів / Б.М. Щукін. – К. : Вид-во МАУП, 2009. – 446 с.
8. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України з метою стимулювання інвестиційної діяльності" від 15.06.99 р., № 977. – 36 с.
9. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон і запровадження спеціальних режимів інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку" від 7 лютого 2002 р., № 3036-III. – С. 23-32.

Гнилянская Л.И. Экономические аспекты улучшения инвестиционной привлекательности промышленных предприятий

Проанализировано современное экономическое состояние инвестиционной и инновационной привлекательности промышленных предприятий. Проведена комплексная оценка инвестиционной привлекательности предприятия, а также предложены экономические аспекты улучшения инвестиционной и инновационной привлекательности промышленных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, стратегия, анализ, инвестиционная привлекательность, инновационная привлекательность.

Gnylyanska L. Yo. Economic aspects of the improvement of the investment attractiveness of industrial enterprises

Analysis of present state investment attractiveness of industrial enterprises. Conducted a comprehensive evaluation of investment attractiveness of enterprises and to the economic aspects of the improvement of the investment attractiveness of industrial enterprises.

Keywords: investment, strategy, analysis, investment opportunity.

УДК 332.122.001.33:620.91.004.67 *Доц. М.О. Довба¹, канд. екон. наук;*
доц. В.С. Дудюк², канд. екон. наук; здобувач Р.Б. Колісник²

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДХОДУ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Вмотивовано ідею регіонально-системного підходу до розвитку енергетики з використанням відновлюваних ресурсів. Обґрунтовано доцільність формування регіональних логістичних систем для розвитку використання відновлюваних енергоресурсів. Встановлено загальні критерії ефективності впровадження логістичного підходу для розширення використання відновлюваних енергоресурсів.

Ключові слова: відновлювані енергоресурси, регіон, логістична система, логістичний підхід.

Розвиток енергетики на відновлюваних джерелах енергії приводить до низки позитивних ефектів в економічній та соціальній сферах життя регіонів та країни, до покращення природного довкілля, зниження залежності від закордонних постачальників енергоресурсів. Більшість вимог використання відновлюваних енергоресурсів можуть бути впровадженими завдяки ефективному втручанні держави в цей процес. Враховуючи, що використання відновлюваних енергоресурсів має значні переваги, порівняно з невідновлюваними, держава повинна стимулювати розширення використання біологічно відновлюваних ресурсів та сприяти заміщенню ними викопних паливних. У загальному вигляді таке стимулювання повинно складатися з двох складових: стимулювання попиту на відновлювані ресурси та стимулювання їх пропозиції, яка задовольняла б цей попит. Важливим аспектом під час задоволення попиту пропозиції є регіональний аспект, оскільки транспортування енергоресурсу може значно підвищити його собівартість, а тому стимулювання попиту та пропозиції повинно бути територіально збалансованим. Тому особливо важливу роль у розвитку відновлюваної енергетики та її відповідності енергетичним потребам регіонів та країни відіграватиме ефективність побудови та функціонування системи постачання енергоресурсів від місць їх отримання до місць споживання. Саме тому особливо актуальними є проблеми логістичного забезпечення розвитку відновлюваної енергетики.

Розширення використання відновлюваних енергоресурсів, як і будь-яка діяльність, потребує вибору системи критеріїв оцінки для оцінювання та підвищення ефективності здійснюваних заходів. Незважаючи на значну кількість екологічних та соціальних переваг від енергетичного використання відновлюваних ресурсів, у випадку неправильного поводження з ними, вони можуть не лише не забезпечувати позитивні зрушення у соціальній сфері, але й призводити до негативних екологічних наслідків. Зважаючи на це, стимулювання попиту та пропозиції на відновлювану енергію повинно ґрунтуватися на критеріях екологічної та економічної (а відповідно і технологічної) прийнятності, а отже, логістичні процеси у цій сфері повинні підвищувати еколого-економічну ефективність використання відновлюваних енергоносіїв.

Погоджуємося з висловленим у [1] твердженням, що неможливо визначити якийсь простий та універсальний метод планування енергетики на відновлюваних джерелах енергії ані в міжнародному масштабі, ані у масштабі однієї країни. Більше того, кожен регіон країни характеризується різною видовою структурою, запасами та територіальною поширеністю відновлюваних і невідновлюваних джерел енергії, величиною енергетичних потреб та їх структурою (відповідно до поділу за призначенням на промислові, сільськогосподарські та побутові цілі). Відповідно, кожному регіону будуть притаманні свої особливості організації енергетики з використанням відновлюваних ресурсів. Саме на це звертає увагу один із принципів використання відновлюваних енергоресурсів, запропонованих у [1], – детермінуюча роль конкретної ситуації. Використання певного відновлюваного енергоресурсу визначається конкретними природними умовами та потребами населення, потребує дослідження умов навколишнього природного середовища та енергетич-

¹ Львівський ДУВС;

² НЛТУ України, м. Львів

них потреб конкретного регіону для промислових, сільськогосподарських та побутових потреб [1].

Одними з особливостей, притаманних кожному регіону, є наявність у ньому рис системності та існування взаємозв'язків щодо спільного використання ресурсів [2]. Враховуючи такі характеристики регіонів, їх відмінність за критеріями обсягів і структури енергетичних потреб, запасами та видовою структурою енергетичних ресурсів, можна аргументувати, що для вирішення конкретних економічних, екологічних та соціальних завдань існує необхідність системного підходу до розвитку енергетики на відновлюваних джерелах у межах кожного регіону. Системний підхід до використання відновлюваних енергоресурсів у масштабі регіону повинен передбачати аналіз можливостей використання цих ресурсів як спільно з іншими відновлюваними, так і з невідновлюваними ресурсами, розміщеними у регіоні чи отриманими з-за його меж для забезпечення енергетичних потреб регіону. Основою розвитку енергетики на відновлюваних енергоресурсах повинен стати регіонально-системний підхід. Регіонально-системний підхід до планування та розвитку енергетики на відновлюваних ресурсах – це забезпечення промислових, сільськогосподарських та споживчих енергетичних потреб регіону шляхом використання відновлюваних енергоресурсів, як основне або додаткове до традиційних невідновлюваних ресурсів джерело енергії, з урахуванням їх потенціалу, видової структури та просторової диференціації, яке здійснюється на засадах максимізації еколого-економічної ефективності [3].

Застосування регіонально-системного підходу до розвитку енергетики на відновлюваних ресурсах потребує розроблення конкретних принципів та методів побудови енергетичних мереж, критеріїв вибору енергоресурсів для забезпечення ними споживачів регіону, формалізації критеріїв оцінки ефективності використання відновлюваних енергоресурсів у межах кожного регіону. Таким чином, розширення використання відновлюваних енергоресурсів потребує формування регіональних логістичних систем. За визначенням Р.Р. Ларіної, регіональна логістична система – це територіальна організація сфери обігу певних благ, де відбувається погодження інтересів виробників та споживачів на основі поєднання зусиль різних одиниць, яких з метою оптимізації фінансових, матеріальних і трудових ресурсів використовує регіон для реалізації своїх економічних цілей [4]. Логістичний підхід до формування стратегії розвитку окремого регіону дає змогу інтегрувати різноманітні організаційно-економічні процеси й оптимізувати потоки, які формуються в різних економічних системах [4]. Водночас варто пам'ятати, що вибір шляхів та способів транспортування благ від виробників до їх споживачів є тісно пов'язаним з обсягами забруднення природного довкілля. Зважаючи на виключний характер такого блага, як відновлювані ресурси, який полягає у тому, що вони є економічним ресурсом та водночас елементом навколишнього природного середовища, особливу їх значущість для національної економіки регіону та країни загалом, регіональна логістична система у сфері відновлюваної енергетики повинна спиратися на критерії не лише економічної ефективності, але й екологічної. Впровадження екологічних критеріїв під час використання логістичного підходу для розвитку відновлюваної енергетики

сприятиме не лише раціональному використанню ресурсів регіону, але й вирівнюванню та зниженню величини антропогенного навантаження на природне довкілля.

Важливою передумовою енергетичного використання відходів певних виробництв, як паливних енергоресурсів, є те, що такий напрям використання буде підвищенням економічної ефективності діяльності тих галузей, які продукують ці відходи, зокрема сільського та лісового господарства. У цьому контексті необхідно перевести відходи відновлюваних ресурсів у категорію вторинної енергетичної сировини. Відходи біомаси потрібно розглядати як важливий енергоресурс, а не просто утилізуватися без належної ефективності. Такі заходи насамперед потрібно здійснювати за допомогою державного регулювання. Зокрема, суб'єкти, діяльність яких призводить до утворення відходів паливних відновлюваних ресурсів, повинні бути зобов'язаними розглядати можливі напрями альтернативного ефективного використання цих ресурсів. У цьому випадку існуватиме, як мінімум, два напрями можливого ефективного використання відходів: для задоволення власних енергетичних потреб та для покриття попиту на ці ресурси, який стимулюватиметься державою. Саме на основі достатності цих ресурсів, за другим потенційним напрямом використання, будуть визначатись потужності логістичних регіональних систем.

Первинним забезпеченням пропозиції деревних відходів та оцінкою доступних їх обсягів повинні займатися державні лісові підприємства, які не допускали б надмірного вивезення ресурсів біомаси з лісосік. Що стосується відходів від промислової перероблення деревини, то вони швидше за все використовуватимуться безпосередньо на місці їх утворення. Забезпечення пропозиції вторинних біологічно відновлюваних ресурсів для енергетичного використання за рахунок аграрних виробництв можуть здійснювати сільськогосподарські користувачі. Це, власне, і становить першу ланку логістичної системи використання відновлюваних ресурсів.

Стимульована державною пропозицією відновлюваних ресурсів для енергетичного використання повинна покриватися попитом на них, який теж необхідно стимулювати. При цьому можуть бути використані різні організаційні та фінансові важелі. До організаційних можна віднести нормативи частки відновлюваних ресурсів у паливних сумішах (внаслідок спільного spalювання вугілля та біомаси), зобов'язання використання енергії, отриманої з використанням біомаси тощо. Як приклад організаційних заходів іє стимулювання попиту на відновлювані ресурси, можна навести подальше. На сході України є значний потенціал доступних відходів сільського господарства (переважно солома). У цьому ж регіоні знаходиться кілька ТЕЦ та ТЕС, які могли б спільно використовувати невідновлювані та біологічно відновлювані енергоресурси. Таким чином, зобов'язавши енергогенеруючі підприємства використовувати певний рівень відновлюваних ресурсів для виробництва енергії (за умов їх екологічної та економічної доступності), встановивши певні межі цін на ресурси біомаси (такі, які забезпечили б певний рівень прибутку учасникам логістичних систем), які можуть бути використані для енергогенерації, відбулося б стимулювання енергетичного використання відновлю-

ваних ресурсів, яке полягало б в одночасному стимулюванні пропозиції та попиту на них.

Державне стимулювання попиту та пропозиції повинно здійснюватися з огляду на екологічно доступні обсяги ресурсів, вилучення яких з екосистем не повинно призводити до порушення біорізноманіття. Стимулювання попиту та пропозиції фактично повинно складатися з двох важелів: стимулювального та обмежувального. У випадку виникнення значного попиту на такі ресурси, звісно ж пропозиція може забезпечуватися за рахунок виробництва біологічно відновлюваних ресурсів, як-от плантаційна деревина. Це по суті є екологічними обмеженнями доцільності функціонування регіональних логістичних систем енергетики на відновлюваних ресурсах.

Література

1. Твайделл Дж. Возобновляемые источники энергии / Дж. Твайделл, А. Уэйр : пер. с англ. В.А. Коробков. – М. : Энергоатомиздат, 1990. – 392 с.
2. Шапар А.Г. Стратегія і тактика сталого розвитку / А.Г. Шапар, М.А. Ємець, П.І. Копач та ін. / за ред. чл.-кор. НАН України А.Г. Шапара. – Дніпропетровськ : Вид-во "Моноліт", 2004. – 313 с.
3. Прокіп А.В. Передумови застосування регіонально-системного підходу до розвитку енергетики на відновлюваних ресурсах / А.В. Прокіп, Р.Б. Колісник // Проблеми системного підходу в економіці. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_2/Prokip_211.htm.
4. Ларіна Р.Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.10.01 – Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / Рена Рінатівна Ларіна. – Харків, 2006. – 36 с.

Довба М.О., Дудюк В.С., Колісник Р.Б. Общие принципы применения логистического подхода в сфере использования возобновляемых энергоресурсов

Обоснована идея регионально-системного подхода к развитию энергетики с использованием возобновляемых ресурсов. Обоснована целесообразность формирования региональных логистических систем для развития использования восстанавливаемых энергоресурсов. Определены общие критерии эффективности внедрения логистического подхода для расширения использования возобновляемых энергоресурсов.

Ключевые слова: возобновляемые энергоресурсы, регион, логистическая система, логистический подход.

Dovba M.O., Dudjuk V.S., Kolisnyk R.B. Principles of logistic approach application in renewable energy field

Idea of using system analyses to explore renewable energy sources using possibilities in a region is grounded. Reasonability of creating region logistic systems to develop renewable energy sources usage is grounded. Region logistic systems usage efficiency criteria for developing renewable energy sources usage are defined.

Keywords: renewable energy sources, region, logistic system, logistic approach.

УДК 331.101.262

Викл. Я.О. Зубрицька – Запорізький НТУ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено теоретичне підґрунтя економічної категорії "трудовий потенціал підприємства" та її складових. Проаналізовано наукову літературу стосовно методології оцінювання трудового потенціалу підприємства. Досліджено конкретні показ-

ники оцінювання трудового потенціалу на мікроекономічному рівні, що пропонує сучасна наука.

Ключові слова: трудовий потенціал, витратна методика, коефіцієнтна методика, жива праця, управлінський потенціал, трудовий потенціал технологічного персоналу.

Вступ. У науковій літературі та практичній діяльності не існує визначеної методології оцінювання трудового потенціалу підприємства. Це пов'язано з низкою причин. По-перше, складнощі викликає визначення економічної категорії "трудовий потенціал". Адже на різних економічних рівнях він має дещо різну сутність. Крім того, трудовий потенціал неоднозначно трактує наукова спільнота, а визначення цієї категорії у законодавстві України потребує перегляду й зміни, доповнення, розширення. По-друге, по різному визначають детермінанти та складові трудового потенціалу підприємства. До того ж існує велика кількість компонентів трудового потенціалу підприємства й ці складові є неоднорідними, що значно ускладнює його оцінювання. По-третє, відсутня універсальна та загальновизнана методика оцінювання трудового потенціалу підприємства, яка б давала змогу отримати конкретний кількісний показник та здійснювати якісний економічний аналіз суб'єктів господарювання.

Вчені пропонують різні системи показників та методи оцінювання трудового потенціалу підприємства з урахуванням різноманітних факторів для усунення згаданої проблеми. Тому актуальним і своєчасним буде проаналізувати погляд наукової спільноти на цей аспект та визначити методологічні основи оцінювання трудового потенціалу підприємства.

Мета та завдання дослідження. Дослідити вітчизняні та зарубіжні джерела стосовно методології оцінювання трудового потенціалу підприємства. Визначити ключові кількісні та якісні показники трудового потенціалу підприємства та проаналізувати способи його оцінювання.

Виклад основного матеріалу. Світова тенденція до гуманізації економіки визначає людські ресурси однією з найголовніших складових економічного успіху будь-якого суб'єкта господарювання. Для того, щоб охарактеризувати цей компонент на рівні підприємства, існує безліч категорій – персонал, робоча сила, трудові ресурси, людський капітал тощо. Проте розвиток економічної теорії та сучасні реалії потребують не лише визначеності та кількісного виміру складової, а й урахування перспектив її розвитку. У цьому випадку доцільно використовувати термін "трудовий потенціал" [1, с. 90]. Крім того, можна стверджувати, що трудовий потенціал є гарантом економічної безпеки, джерелом додаткових можливостей та оптимального економічного розвитку суб'єктів на всіх рівнях [2, с. 263-264]. Причому завдання розвитку трудового потенціалу знаходиться не тільки в площині трудових відносин, а й безпосередньо торкається питання національної безпеки.

Визначення цієї категорії на всіх економічних рівнях спричинює дискусії серед наукової спільноти [1, с. 90-91]. Зокрема, уваги потребує визначення трудового потенціалу у законодавстві України. Так, в Указі Президента "Про Основні напрями розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року" трудовий потенціал визначають, як "сукупну чисельність гро-